

Enciklopedija hrvatske umjetnosti prvo je djelo među izdanjima Leksikografskoga zavoda »Miroslav Krleža« u kojemu je sustavno i pregledno obrađena ukupna hrvatska likovna umjetnost. Enciklopedija će u dvije knjige obuhvatiti umjetničku građu koja je od najstarijih prehistorijskih i protohistorijskih razdoblja do danas nastajala na tlu Hrvatske kao i ona djela koja su hrvatski umjetnici u dugom nizu stoljeća stvarali izvan domovine.

Uz tradicionalne umjetničke discipline — slikarstvo, kiparstvo, arhitekturu i primijenjenu umjetnost — obrađena je i građa iz širega područja kulturne povijesti, potom iz posebnih znanstvenih disciplina kao što su arheologija, etnologija, muzeologija ili zaštita spomenika, u onome dijelu koji pripada likovnomu umjetničkom izrazu. Nastojanje da se što potpunije zaokruži i definira sveukupnost hrvatske likovne umjetnosti zahtijevalo je mnoga naknadna istraživanja i provjere. Oslonom na rezultate suvremenih povijesno-umjetničkih istraživanja, koja uspostavom samostalne hrvatske države dobivaju nov zamah i sadržaj, Enciklopedija hrvatske umjetnosti donosi nove znanstvene sinteze: u njima su ispravljena mnoga prijašnja netočna tumačenja, a iznesen je i niz dosad nepoznatih podataka, atribucija, hipoteza i interpretacija. Na taj način Enciklopedija hrvatske umjetnosti u svojem osnovnom sadržaju odražava aktualno stanje hrvatske znanosti o umjetnosti, ali istodobno postaje pouzdanim i nezaobilaznim vodičem onima koji se žele približe obavijestiti o ukupnosti bogate umjetničke baštine hrvatskoga naroda.

Većinu enciklopedijskih članaka čine biografije umjetnika, što je i posve razumljivo ima li se pred očima nezamjenjiva uloga pojedinca u području umjetničkoga stvaralaštva. Plejada umjetnika od poluanonimnih srednjovjekovnih klesara, graditelja, iluminatora, ponekada tek zabilježeni u arhivskim izvorima, do novovjekih stvaralačkih osobnosti koje su obrađene monografski i bibliografski dokumentirane, čine Enciklopediju hrvatske umjetnosti dosad najopsežnijim imenikom naših umjetnika. Uneseno je na stotine prije nepoznatih pojedinaca, pretežno ljudi domaćega podrijetla, čije su opuse osvijetlila najnovija povijesno-umjetnička istraživanja, a uvršteni su i mnogi mlađi i najmlađi stvaraoci koji su se svojim samostalnim nastupima potvrdili u zemlji ili inozemstvu.

Drugu veliku skupinu članaka čine zemljopisno-spomenički lokaliteti. Na imaginarnoj umjetničkoj karti Hrvatske koja će se u dvije knjige rastvoriti pred čitateljima ubilježeni su svi važniji lokaliteti, bilo da je riječ o »mrtvom« arheološkome nalazištu, samostanskome sklopu, utvrđenome gradu, dvorcu, osamljenoj skupini stećaka ili o živim urbanim aglomeracijama, pa je Enciklopedija hrvatske umjetnosti i svojevrsan topografski inventar umjetničkih spomenika Hrvatske. Obrađeni su, osim toga, i oni spomenički lokaliteti izvan granica Hrvatske koji su vezani uz kulturnu povijest hrvatskoga naroda.

Nasuprot gustome rasteru biografskih i topografskih članaka pojavljuju se kao određen tematski kontrapunkt veći sintezni članci koji čitatelju omogućuju da sustavno prati kontinuitet umjetničkoga života određene sredine ili stilsko-umjetničke epohe, da se upozna s genezom i intenzitetom stvaralaštva unutar pojedinih artistskih vrsta, te s rasprostranjenošću u Hrvatskoj određenih karakterističnih tipova spomenika. Postoji također i velika skupina članaka koje je teško svrstati u određenu kategoriju, a obuhvaća pojedince i pojave, ustanove i publikacije — od istraživača, putopisaca, likovnih kritičara i sakupljača umjetnina do istaknutijih muzeja, galerija, umjetničkih skupina, znanstvenih instituta i časopisa. Ti su članci svojevrsna dokumentacija širine i intenziteta pojava koje prate razvitak suvremenoga likovnog stvaralaštva u Hrvatskoj.

Imajući pred očima specifičan karakter izdanja njegova je važna novost i obilje umjetničkih reprodukcija u najsuvremenijoj tehnici četverbojnoga tiska. Time se mnoga djela istaknutih hrvatskih umjetnika — inače teško pristupačna ili rasuta po galerijama, muzejima i privatnim zbirkama širom zemlje i svijeta — prvi put približuju stručnjacima i širem krugu zainteresiranih poznavatelja i ljubitelja umjetnosti. Važnost vizualne dokumentacije u djelu o likovnim umjetnostima opravdava trud koji je uložen u mnoga terenska snimanja i u prikupljanje ostale popratne građe. Članke redovito prati izbor iz bibliografije i literature s naglaskom na novijim djelima i na onima pretežno vezanima uz likovnu problematiku. Dokumentacijski blok bit će na kraju izdanja dopunjen retrospektivnom hrvatskom bibliografijom knjiga i ostalih publikacija s područja likovnih umjetnosti.

Na kraju želimo čitateljima skrenuti pozornost da Enciklopedija hrvatske umjetnosti, kao iskaz trajnosti kolektivnoga pamćenja, nije mogla zaobići najnovija zbivanja i njihove za umjetničke spomenike često tragične posljedice. U člancima su pomno zabilježena oštećenja i namjerna razaranja koja su u agresiji na Hrvatsku 1991 — 95. počinjena na hrvatskome spomeničkom naslijeđu. Zabilježena su i mnoga umjetnička djela koja su nakon okupacije dijelova Hrvatske ilegalno otuđena iz zemlje (Srbija, Crna Gora).

Predajući javnosti Enciklopediju hrvatske umjetnosti nakon trogodišnjih priprema u kojima je sudjelovalo nekoliko stotina suradnika, pisaca tekstova, urednika i recenzenata, Uredništvo se iskreno nada da je barem djelomično ostvarilo ciljeve koje je sebi u početku postavilo: da Enciklopedija hrvatske umjetnosti bude što pouzdaniji izvor podataka i vodič u stručnim pitanjima, ali istodobno i mjesto gdje je prvi put sustavno prikazan doprinos hrvatskoga stvaralačkog genija ukupnim kulturnim naporima čovječanstva.

Glavni urednik